

Złość w czterech ścianach

Złość jest emocją, która towarzyszy nam na co dzień. Jednocześnie jest to uczucie, z którym nie do końca potrafimy sobie poradzić, często nie chcemy go czuć. Wydaje nam się, że złość jest „zła” i niszczy relacje. Sprawy komplikują się jeszcze bardziej, gdy widzimy, że złości się nasze dziecko. Warto jednak pamiętać, że na złość, konstruktywne jej przeżywanie, dobrze jest zrobić miejsce w swoim życiu oraz w życiu swojego dziecka. Przy odpowiednim pokierowaniu, emocja ta może nas ubogacić i pogłębić nasze rozumienie własnych stanów wewnętrznych.

1. Kiedy dziecko czuje złość?

Złość, tak jak każda emocja, daje dziecku informację o tym co się z nim dzieje w danym momencie. Pokazuje, że potrzeby czy pragnienia zostały sfrustrowane. Może także pojawiać się w sytuacji, gdy dziecko czuje, że jego granice zostały naruszone. Co więcej uczucie to niesie za sobą ogromny ładunek energii, którą możemy wykorzystać do zmiany sytuacji.

2. Dlaczego złość jest ważna?

Bardzo istotne jest by zaakceptować złość jako część życia emocjonalnego człowieka. Samo uczucie jest potrzebne. To często wyrażanie złości w niewłaściwy sposób może przysporzyć problemów. Dlatego tak ważne jest, zamiast karcenia za odczuwanie, pokazanie dziecku w jaki sposób może to uczucie wyrazić. Nie akceptując złości pozbawiamy się dostępu do wielu informacji o tym co się z nami dzieje.

3. Co ukrywa się pod złością?

Warto także pamiętać, że bardzo często dzieci pokazują złość, pod którą “schowane są” inne emocje. Obserwujmy i rozmawiajmy z dziećmi jak się czują. Małe dziecko nie musi jeszcze poprawnie nazywać swoich odczuć. Warto dodać, że często czujemy więcej niż jedną emocję na raz. Rolą dorosłego jest uważne towarzyszenie i rozmowa np.: myślę, że może to co czujesz to złość/smutek itp. Można posłużyć się przykładem ze swojego życia lub podzielić się tym jak byśmy się czuli w sytuacji dziecka. Mówmy dzieciom o tym co czujemy i jak próbujemy poradzić sobie z tym.

4. Złość w domu

Sytuacja ciągłego przebywania w domu, łączenie pracy zdalnej ze zdalnym nauczaniem, odizolowanie od przyjaciół i szkoły niesie za sobą wiele frustracji. Utrudnieniem jest także niemożność odreagowania emocji na świeżym powietrzu. Złościć dzieci może zarówno brak dotychczasowych zadań i rutyny jak i nadmiar nowych obowiązków. Frustrująca może być niedostępność opiekuna, który musi zająć się innymi sprawami. Warto dodać, że ciągle przebywanie z tymi samymi osobami na ograniczonej przestrzeni może także być frustrujące.

5. Przyczyny złości dziecka

Chcąc poradzić sobie ze złością dziecka, należy przede wszystkim poszukać przyczyny i zdiagnozować sytuację. Od adekwatnej i szybkiej oceny sytuacji zależą bowiem kolejne kroki i świadomy wybór reakcji. Poniżej trzy rodzaje sytuacji, w których dziecko może odczuwać złość:

- **Gdy coś mu nie wychodzi.** Frustruje się, szybko chce się poddać, reaguje więc impulsywnie w celu wydostania się z niekomfortowej sytuacji.
- **Kiedy zostaje do czegoś zmuszone.** Nie zgadza się z czymś i jedyne narzędzie jakie ma to złość na coś lub na kogoś.
- **Kiedy chce coś otrzymać** i wymusza to złością lub płaczem.

6. Czego nie robić?

Mówiąc o tym jak radzić sobie ze złością dziecka w czterech ścianach, należy także zwrócić uwagę na to, czego nie powinniśmy robić w sytuacji, kiedy dziecko odczuwa złość.

- **Nie reaguj od razu.** Często źródłem szybkich reakcji są działania z poziomu emocji. To z kolei może sprawić, że Ty również zareagujesz złością na dziecko za to, że się złości. Zaobserwuj co dzieje się z Tobą pod wpływem złości dziecka.
- **Nie kaź dziecka za złość.** Utrwalasz w nim wzorzec: „złoszczenie się jest złe”. Ucz dziecko tego, że ma prawo wyrażać złość.
- **Nie ignoruj. Zauważ.** Daj dziecku znać, że widzisz, że ono się złości. Nie ignoruj sygnałów, które Ci ono daje przed sytuacją, która wywołała w nim złość.
- **Nie próbuj uciszać.** Zamiast tego zapytaj: Co się dzieje? Powiedz o swoich intencjach: „Próbuję zrozumieć to co czujesz” Nie oceniaj zachowania dziecka.

7. Sposoby na dziecięcą złość w czterech ścianach

Im mniejsze dzieci tym większa jest potrzeba odreagowania emocji poprzez ciało, poprzez ruch. W obecnej sytuacji jest to utrudnione jednak wciąż pozostaje wiele możliwości. Poniżej 5 z nich:

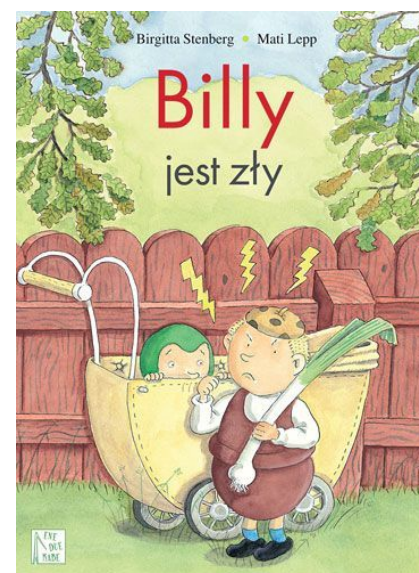
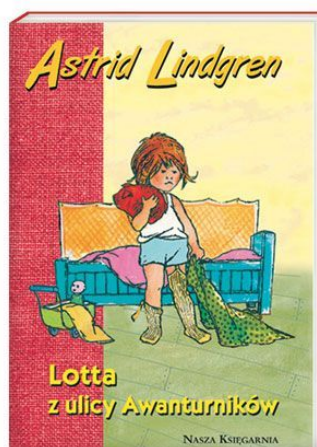
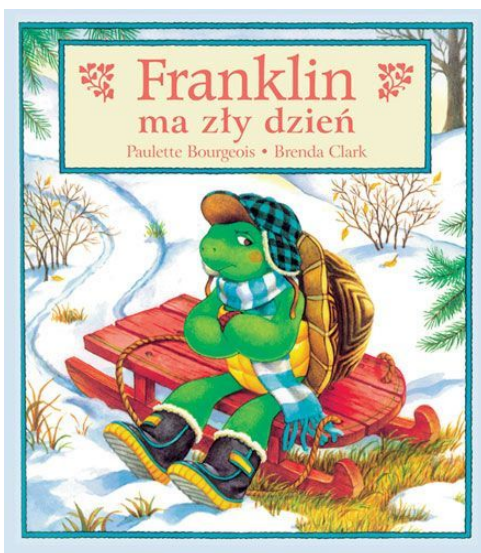
1. **Policz do 10, zamiast uderzać poduszkę.** Jak wynika z badań, uderzanie poduszki czy tupanie nie uspokaja, tylko powoduje dalszy wzrost poziomu adrenaliny, powodujący jeszcze większą złość. Zamiast tego **lepiej policzyć do 10** – lub 100, jeśli trzeba. Możesz liczyć razem z dzieckiem, to pomoże mu się uspokoić.
2. **Miejsce wyciszenia.** Spróbuj stworzyć takie miejsce, gdzie dziecko będzie czuło się bezpiecznie i będzie mogło spokojnie wyciszyć emocje – np. wygodna poduszka w pokoju, na której może usiąść lub się położyć albo obejrzeć z tobą książkę obrazkową.
3. **Narysuj złość.** Zaproponuj dziecku namalowanie uczucia, które je ogarnia gdy traci nad sobą panowanie. Zachęć je, aby w trakcie pracy opowiedziało o tym co przeżywa.
4. **Przytul dziecko i okaż empatię.** Dziecko podczas wybuchu złości może bać się intensywności przeżywanych emocji – wzięcie go w ramiona i trzymanie w uścisku, może mu pomóc się uspokoić.
5. **Daj dziecku przestrzeń.** Nie wszystkie dzieci chcą być dotykane podczas napadu złości – wrywają się i walczą. Trzeba to uszanować i nie wolno trzymać takiego dziecka na siłę. Upewnij się tylko, że nic nie zagraża jego bezpieczeństwu. Pamiętaj jednak, żeby nie zmuszać dziecka do izolacji!

Źródło: Zdjęcie własne; Ilustracja złości uczniów IV kl. podczas zajęć terapii pedagogicznej

8. Propozycje książek, które mogą być bodźcem do rozmowy o złości:

1. *Billy jest zły*, Birgitta Stenberg, Mati Lepp
2. *Franklin ma zły dzień*, Paulette Bourgeois
3. *Lotta z ulicy Awanturników*, Astrid Lindgren

*Anna Zdolska-Wawrzekiewicz, psycholog
Michalina Ignaciuk, pedagog*

Bibliografia:

Bee H., *Psychologia rozwoju człowieka*
Sunderland M., *Mądrzy rodzice*
Wnęk-Joniec K., *Dziecko idzie do przedszkola – cykl artykułów*,
www.dziecisawazne.pl
www.mojapsychologia.pl
www.swiadomaedukacja.pl